

Narine Abgarjan
A SZÍN HALLGATÁSA

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

NARINE ABGARJAN

A SZÍN HALLGATÁSA

Fordította
GORETITY JÓZSEF

TYPOTEX

Наринэ Абгарян: *Молчание цвета*

Издательство АСТ, Москва, 2022.

© Narine Abgaryan, 2022

The publication of the book was negotiated through

Banke, Goumen & Smirnova Literary Agency AB (www.bgs-agency.com).

Hungarian translation © Goretity József, 2024

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2024

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

ISBN 978 963 493 320 5

ISSN 2064-2989

A SZÍN
HALLGATÁSA

ELSŐ RÉSZ

Négy: zöld

– HOL VAN EZ AZ ASZTCU ZULUMAT? – ZSÖRTÖLŐDIK SZOFA babo,¹ miközben a félig kész gyapjúzoknit, a gupát nyüstöli. A kerek hurkocskáit meresztgető zokni pontosan a harmadáig van felfejtve: csak a kék talpa, a narancssárga sarka, egy sárga csík meg egy lila szegély maradt. A zöld és az épphogy elkezdett piros csík hiányzik, helyükben apró hurkok meredeznek.

Az ünnepezt, a hétéves unoka, Levon sietősen elhagyta az események epicentrumát, és megbújt a kertben. Mielőtt kiszökött a házból, előrelátóan magára kapta az apja Tolsztoj-ingét, és nyakára tekerte a nagyapja sálját: ki tudja, mennyit kell a fedezékben ücsörögnie, amíg Szofa babo kidühöngi magát. Odakint délvidéki tél van – nyirkosködös, éjszakára csontig hatolóan fagyossá keményedő.

A gulpa annak a fakarikákból emelt piramisnak a színeit ismétli, amelyet Levon bátyja, Gevo rak ki nagy igyekezettel és buzgón, egyik darabot a másikhoz illesztve. A piramis alsó sora kék, aztán

¹ Babo (örmény) – nagymama.

tovább, a méretcsökkenés rendjében élénk narancssárga, sárga, lila és piros következnek. Az építményt egy morcos télifenyő-színű kúp zárja le – Levon nevezi így a sötétzöldet, de hisz hogyan is lehetne másként nevezni azt a színt, amely hajszálpontosan felidézi a porhóval behintett fenyő színét! Ha az ember óvatosan, hogy le ne rázza a félnék havat, bemászik a kert legtávolabbi zugában álló fenyő alá – göcsörtös törzs, rozsdás kérgű ágak, kampósan meghajló csúcs –, és kényelmesen elhelyezkedik (egyik keze a feje alatt, a másik a zsebében melegszik, a lába szabadon kinyújtva), majd erősen hunyorítva belélegzi a nedves, egy pillanat alatt a tüdejébe hatoló gyantaillatot, aztán hosszú pillanatok múltán lassan kifújja a levegőt, és tágra nyitja a szemét, akkor feltétlenül elkapja azt a szürkés-ködös, borongós, frissnek és egyidejűleg állottnak is tűnő zöld színt, amelyet Levon makacsul morcosnak nevez. Ilyen morcosága talán csak a nyári folyó mohos szélének van még, napnyugta előtt, amikor a víz már nem tükrözi vissza a fényt, hanem falánkan elkezd bekebelezni, görcsösen és mohón, mintha attól félne, hogy nem fordul elő többé ilyen alkalom.

– Hol van ez az Asztcu zulumat? – fakad ki Szofa babo.

Levon fekszik a fagyos földön, és miközben tarkójával érzi annak közönyös leheletét, a meg-megremegő fenyőgallyak barna érhálózatán át a csillagok sápadt kankalinját szemléli. Már tudja, hogy az ember soha máskor nem vágyik úgy a tavaszra, mint télen, amikor a napsütés még távol van, még két hónap meg egy kicsi, vagy talán még több. A meleg csak *trendez*² után jön el, a nagyböjt előestéjén, egy pillanat alatt és váratlanul, mindig így szokott lenni, tegnap még hó volt, ma meg már kisarjazott az első csalán – finom, lédús, egyáltalán nem csíp, Szofa babo megszórja kősóval, összemorzsolja a tenyerében, és mindenkit megetet vele, aki a szeme elé kerül: az

² *Trendez* – örmény farsang.

unokáit, a férjét, a fiát és a menyét, a zajos házi szárnyasokat... Sőt, még a kutyát, Asunt is megpróbálja megetetni vele, csak hogy az, élénken szedve görbe lábait és kerek hasával összegereblyézve az udvar szemetét, elsomfordál előle.

„Minek egy kutyának csalán?!” – értetlenkedik nyíltan egész kövérkés, borzas testével a kutyus.

– Talán bárkinek is kárára volt a friss zöld? – veti ellene Szofa babo, miután a kutya lázadó pózát szavakra fordítja. És várakozóan elhallgat, mintha a válaszra várna.

Asun a kutyaól mögé bújik, és onnan csóválja diplomatikusan a farkát.

– Bolond egy jószág vagy te! Leöntelek jeges vízzel, akkor majd tudni fogod! – morogja Szofa babo, ki sem várva bármiféle értelmeknek tetsző magyarázatot. Asun abban a pillanatban előugrik az ól mögül, és már hanyatt-homlok rohan is kedvenc gazdájához, mert tudja: nincs a megnyilvánulásában semmi bántó, csak kedvesség és szeretet. Örményország Tavusi körzetében, ahol Levon családja lakik, a kedvességet olyan szavakkal szokás kifejezni, amelyek mintha egyáltalán nem lennének alkalmasak arra, hogy vonzalomról tegyenek bizonyosságot. Itt minden szó rengeteg jelentéssel bír, gyakran éppen ellentétesekkel is, és az értelmük nem a kimondott szó konkrét jelentésétől függ, hanem attól, hogy milyen hanglejtéssel mondták ki. Ezért, például, ha egy lány azt mondja egy fiatalembernek, hogy mindjárt úgy megcsaplak, hogy kileheled a lelkedet, akkor egészen elképzelhető, hogy nem erőszakosan fenyegeti, hanem éppen szerelmet vall neki.

– Na, te vén rosszcson! Az egyetlen haszon belőled az értelmetlen ugatás meg a szőröcsomók szanaszét az udvarban – dörmögi Szofa babo tettetett komorsággal, miközben a kutya lekonyuló, bozontos füle tövét vakargatja. Asun boldogan felvonyít, ugrálni kezd, igyekszik megnyalogatni gazdája ráncos arcát.

– Hol van ez az Asztcu zulumat? – A nagymama hangja erőt gyűjt, és végigdübörög az egész házon, betölti a két felső szintet, majd öblös visszhangot vet a pincékben – a kicsiben is, a nagyban is. A hanghordozása olyan, hogy semmi kétség felőle: alig bírja visszatartani dühét. A gulpa a harmadáig fel van fejtve, néhány szem már el is mozdult, most azokat is fel kell szedni biztosítótűvel, vaksin hunyorogva a szemüveg vastag lencséjébe, aztán újrakötni, szakadatlanul átkozódva és tanúságul hívva az ősoket – élőket és holtakat –, és leleplező párhuzamokat vonni. Levon magaviseletéért a holtak közül az ükapa, Mamikon a felelős, akit annak idején Eszetlennek csúfoltak, és akinek köszönhetően a családjukat Anhatancnak, vagyis Birtokosnak nevezték el (így szidalmazták a forradalom előtti, régi vágású és gondolkodású embereket). A kollektivizálás éveiben, amikor az újonnan megjelent szovjethatalom, amely legfőbb ellenségének a magántulajdont jelölte meg, azzal a követeléssel állt elő, hogy a parasztok kötelesek beadni a téesz tulajdonába a háziállataikat, akadtak közöttük olyanok, akik ezt megtagadták. Mamikon, az ükapa szintén ilyen nyakas embernek bizonyult. Mivel lobbanékony volt, és ha dühbe gurult, nem bírta visszafogni magát, egy hosszas és hiábavaló beszélgetést követően, majd végtelen könnyörgések után, hogy térjen észre – de hát ki látott még olyat, hogy elvegyék a családot tápláló tehenet?! –, félholtra verte a téeszelnököt, a lánglelkű bolsevikot, Csagaranc Valikot, éjszaka pedig még a házat is felgyújtotta. Mamikont e tettéért Szibériába száműzték, ahonnan már vissza sem tért. A családja pedig, amelyben a hét gyermek közül csak kettő maradt életben az éhezés miatt, kénytelen volt a legmélyebb szegénységben és a nép ellensége bélyegével élni.

Amikor Levon ok nélkül csöknyösködött és makacskodott (amit, az igazat megvallva, naponta százszor is megtett), akkor

Szofa babo a mennyezetre emelte tekintetét, és éppen azt a bizonyos Eszetlen Mamikont kérte érte számon.

– Miért van az, hogy ez a gyerek éppen a te vacak jellemedet örökölte?! – kiáltotta felháborodottan, miközben hol a mellét verte öklével, hol Levonra mutatott azzal a csomóba gyúrt nedves törlőronggyal, amellyel a komódról törölgette a port. És keserűen felsóhajtva feltétlenül hozzátette: – Inkább kapta volna meg valaki más angyali természetét!

Az angyali természetű valaki alatt a nagymama kétségtelenül saját magát értette.

Levon tette le lehorgasztotta a fejét, türelmetlenül egy helyben topogott, és várta a prédikáció végét – zsebében ott lapult egy kiscsibe, amelyet a kotlás alól szedett ki. Két másik csibét a nagymama már elvett tőle, és visszavitte a tyúkólba, a harmadikról viszont sejtése sem volt. Ha rájött volna, Levonért nemcsak Mamikonnak, az ükapának kellett volna felelnie, hanem a nagypapának, Gevorgnak is. Ő pedig, Mamikontól eltérően, aki előrelátóan már az ükunokája születése előtt örök nyugalomra tért, nemcsak hogy élt, hanem ráadásul még Szofa babo férje is volt. Már negyvenkilenc éve és nyolc hónapja.

Szofa babónak három ellensége van: a só, a cukor meg a férje. A só a rossz veseműködéséért, a cukor pedig a túlsúlyáért meg a rossz fogaiért felelős, az összes többi bajért és megpróbáltatásért, ami, mint valami bőségszaruból, az emberiség fejére hullik, Gevorg nagypapának kell tartania a hátát. És semmi jelentősége, miféle bajról van szó: természeti csapásról, madárvészről vagy az esővíztől megvetemedett hordófedélről. És miután részletesen és állítólag tárgyilagosan kitérőleg tárgyalja a történeteket (véletlenül sem feledkezve meg arról, hogy közben nyilvánvaló célzásokat tegyen), a nagymama a szónoklatát mindig ugyanazokkal a szavakkal fejezi be: „Nem

ez lenne, ha annak idején egy normális emberhez mentem volna feleségül!”

Gevorg nagypapa elereszti füle mellett az asszony méhdöngését, és csak azután szólal meg, miután elhangzott a hagyományos záróakkord.

– Az ötvenedik házassági évfordulónkon bemegyek az önkormányzathoz, és a házasságunk hosszú évei alatt elszenvedett károkért egy kiló aranyat fogok követelni! – jelenti ki ünnepélyesen.

– Kérd inkább smaragdban! – ellenkezik a nagymama.

– Smaragdot te fogsz kapni. A temetésem napján! – erősködik a nagypapa.

– El is leszel temetve! – vesz vissza a tempóból Szofa babo, de hirtelen eszébe jut egy újabb, a férjét rossz színben feltüntető tény, és megint felhúzza magát. – De hát te fogsz engem többszörösen is túlélni, te lelketlen! És el fogod venni azt a szégyentelen Marinát! Azt hiszed, nem látom, hogy meresztgeted rá a szemed?

– Mi-i-ikor meresztgettem én rá a szeme-e-em? – Nagypapa szinte dadogni kezd az elképedéstől.

– Akár ma is! Ki reparálta meg a kiskapuját? Egy egész órát elveszködtél vele.

– A kiskapuvál veszködtem, nem Marinával!

– Gevorg!

– Dzsán! Csak nem féltékenykedsz?

– Féltékenykedek, de még hogy! Meg se érdemled!

Levon régebben elkeseredett, ha fültanúja volt a nagymama meg a nagypapa civódásának, de mostanra nem törődik vele, mert rájött, hogy ez csak ostoba, de ártalmatlan szokásuk. Szofa babo, habár állandóan szívta a férje véréit, de azért szerette (igaz, eléggé eredeti módon, a szólásnak megfelelően: „se vele, se nélküle”), és fáradhatatlanul gondoskodott róla: gondosan ügyelt rá, hogy az öreg bevegye a szívgyógyszerét meg a vérnyomáscsökkentőjét,

hogy időben egyen, hogy ne fázzon meg, hogy ne hajszolja agyon magát. Nagyapa fintorgott és csökönyösködött, de végül mindig meghátrált. Vagy legalábbis úgy tett, mintha meghátrált volna, különösen, ha a gyógyszerekről volt szó. Levon gyakran kapta azon, hogy az előírt két tableta közül csak az egyiket veszi be. Amikor először érte tetten ezen a bűntényen, sarokba szorította, és magyarázatot követelt. Nagyapa köhintett, zavartan elnevette magát, aztán motyogott valamit arról, hogy a szívére kapott gyógyszertől ég a gyomra, ezért kénytelen csak a vérnyomáscsökkentőt bevenni.

– Megmondom apának – fenyegette meg Levon.

– Na nézd csak, miből lesz a cserebogár! – háborodott fel nagyapa.

– És anyának is megmondom! Vagy ígérd meg, hogy beveszed azt a gyógyszert is! Megígéred?

Nagyapa nem válaszolt, ellenben magához ölelte, és csókot nyomott a feje búbjára. „Elsumákolja” – gondolta Levon, miközben beszívta nagyapja szakállának ismerős, dohányfüstös illatát, de mégsem dobta fel az öreget a szüleinek: megsajnálta. Még csak az hiányozna, hogy az öregre az éjjel-nappal őt szapuló felesége mellett a fia meg a menyé is rászálljon!

– Hol van ez az Asztcu zulumat?! – fordul az ősök lelkiismeretéhez Szofa nagymama, miközben a szétfejtett gulpa szemeit igyekszik felszedni a biztosítótűre. Később majd egy rövid horgolótűvel gondosan hozzáfűzi a kötés széléhez, felszedi a kötőtűkre, és hozzálát, hogy végigkösse.

Levon vétkének magyarázata nagyon is egyszerű: nagymama memóriája annyira megromlott, hogy állandóan elfelejti a fakarika-piramis gyűrűinek sorrendjét. Nemrég kötött Gevónak egy pulóvert, és mivel megint összekeverte a színeket – kékre

kötötte a nyakrészt –, Gevo addig nem is volt hajlandó felvenni, amíg a nagymama át nem kötötte.

– Magyarázza már el valaki, miért nem mindegy neki, hogy milyen színű a nyakrész? – dohogott felháborodottan a nagymama, harmadik személyben fordulva Gevóhoz. Gevo pedig, aki teljesen belemerült a piramisrakásba, csak zavartan babszalgott. A tányéron egy arany szélű, félig megevett leveles sütemény darabja hevert – a közepéből kifolyt szilvalekvár háromlevelű lóhereként terült szét a tányér alján. Levon szerette volna leporolni a bátyja állára tapadt porcukormaradványokat, és már nyújtotta is felé a kezét, de azonnal visszakapta – Gevo az érintést utálta a legjobban a világon, meg még azt, ha elvonták kedvenc ténykedésétől, a fakarika-piramis összerakásától.

A gupával pontosan ugyanez a história játszódott le: a nagymama megint belezavarodott, és a zokni tetejét zöld helyett pirosra kötötte. Úgyhogy Levonnak kellett lefejtene a helytelenül kötött csíkokat. Természetesen nem kellett volna önkényeskednie, hanem szólnia kellett volna a nagymamának, de a keze már magától nyúlt oda, húzta ki a négy rövid kötőtűt, és fejtette le a gyapjúfonalat. Levon mindezt úgy csinálta, hogy közben elbűvölve figyelte, hogyan tűnik el sorról sorra a szemek apró gyöngyfüzére.

És most, amíg felbőszült nagyanyja a lelkiismeretére apellált, ő a kert legtávolabbi végében múlatta az időt, behúzódva a metsző hidegtől meggémberedett százéves fenyőfa alá.

– Négy – suttogta, amint a gyér hóval lepett dús ágakat szemlélte, és a zöld elhalkuló csengését fülelte. A zöld lágy, elnyújtott, hosszan tartó basszusként terült el, úgy, mint egy csepp méz csiganyoma az edény üvegfalán. Ha azonnal, gondolkodás nélkül, máson töprengve kell megneveznie őket, akkor Levon fejében a színek számokká és zenévé változnak. Ráadásul minden színnek szigorúan megfelel egy szám és egy hang. A zöld például mindig sarkos és

zsémbes – keze a jobb derekán, éles könyöke kiáll – négyessé változik. És mély, kissé remegő basszushangon szólal meg. Levon régebben úgy gondolta, hogy nincs abban semmi különös, ha a színeket hangoknak és számoknak fogja fel. A valóságban azonban kiderült, hogy csak ő rendelkezik ilyen különös érzékeléssel.

– Szinesztézia – jelentette ki a neurológus, akihez nyugtalankodó anyja elvitte Levont, majd az orvos, látva az asszony elkeseredett arcát, sietve hozzátette: – Először is, nincs ebben semmi halálos, másodszer pedig, hamarosan kinövi.

– Mikor? – kérdezte feszült árnyalatokkal a hangjában az anyja.

– Úgy hatéves korára.

– De hát már hétéves!

– Hát, akkor hamarosan.

A doktor, miután mindenesetre felírt valami vitaminokat, elköszönt a pácienseitől. Az anyja elvette tőle a receptet, egy ideig forgatta a kezében, majd mélyet sóhajtva a táskájába süllyesztette. „Menjünk” – súgta oda a fiának, valahová oldalvást nézve – mindig elvonta a tekintetét, ha haragudott valakire. Most éppen az orvosra haragudott, aki a véleménye szerint nem kellő felelősséggel kezelte a betege problémáját, sőt igyekezett mielőbb megszabadulni tőle. Ráadásul még ilyen értelmetlen vitaminokat is felírt neki! Anyjával ellentétben Levon elégedetten távozott: szurit sem írtak fel neki, és fogorvoshoz sem küldték. Bárcsak minden orvos így gyógyítana!

Amint mentek ki a rendelőből, félreállt, hogy beengedje a következő pácienseket – egy hosszú, virágos ruhás, terebélyes asszonyt meg egy vékonyka, kreol bőrű kislányt, aki piros kiscipőt és csíkos harisnyát viselt. A csíkok sorrendje más volt, mint Gevo piramisában, de ez is szép volt: rózsaszín, sárga, narancssárga és lila. Ráadásul a narancssárga annyira élénk volt, hogy elnyomta a többi színt, és jobban meg kellett nézni, hogy meg lehessen különböztetni őket.

– Aszthik,³ ne maradj le! – káromta kellemetlenül az asszonyosság, és maga után vonszolta a kislányt az asztal felé, amelynél ölbe ejtett kézzel a doktor ült. A kislány rövid szoknyájának alja felakadt, és Levon anyja, amint elhaladt mellette, észrevétlenül megigazította neki. Az utolsó, amit Levon a becsukódó ajtó résén át látott, az a nővére értetlen pillantása volt, amellyel végigmérte a hangoskodó asszonyt meg a kislány csontos vállát, amelyre gyapjúpulcsija feszült. A kislány oldalra hajtotta a fejét, és megkapóan, macskaszerűen a füléhez dörzsölte vállát. Levon néhányszor elismételte a nevét, igyekezve megszokni a szúrós hangokat. A kislány neve, ellentétben az összes többi, ismert névvel, nem dalolt, és nem állt össze számokká. Kalitkába zárt madár hallgatása hangzott ki belőle.

A tél a világ fölött keringett, metsző lehelettel fagyasztva be a köházak ablakait. Levon egyre csak ült a kert végében álló roskatag fenyő alatt, érdes törzsének vetve a hátát. A házban már régóta csend honolt: Gevo építette a piramisát, Margarita könyvvel a kezében mellette ügyelt, nagyapa fát rakosgatott a tűzre, anya nagy valószínűséggel vasalt – egész halom mosott ruha gyűlt fel –, apa a számítógépébe volt belebújva. A nagymama pedig, miután lecsillapodott, végigkötötte a sort. Hamarosan le fogja tenni a gupát, látványosan köhécselve feláll a karosszékéből, és elindul hívogatni az unokáját, akit rosszkedve pillanataiban a család többi tagjának hallgatólagos helybenhagyásával nem a keresztnévén szólít, hanem kizárólag csak „Asztcu zulumat”-nak. Vagyis istencsapásának.

³ Aszthik (örmény) – Kiscsillag.

Nyolc: kék

– TÉLEN SOKKAL HAMARABB SÖTÉTEDIK, MINT AHOGY AZ EM-
ber hozzá tud szokni ahhoz a felesleges gondolathoz, hogy miután
végiggördült a fagyos égbolton, egy újabb nap ért a végéhez – mond-
ja vontatottan és elgondolkodva nagyapa, miközben a rohamosan
sötétedő eget szemléli az ablakból.

Nagyapa általában keresetlenül, falusi egyszerűséggel beszél, de
bánatos pillanataiban sokszínű szavakkal teli, hosszú mondatokat
használ. Levon könnyedén megjegyzi őket, aztán egy megfelelő al-
kalommal, amikor senki sem hallja, és amikor olyan hangulata van,
hangosan kimondja őket. Nagyapa mondataiban a szavak gömbö-
lyűek és védtelenek, mint vízben a buborékok. Levon végiggörgeti
őket a nyelvén, így is, úgy is, próbálgatja az ízüket, a hangzásukat.
Nekidurálja magát.

Nagyapa fájdalmasan éli meg az idő múlását, egyre inkább úgy
érzi, hogy sokkal gyorsabb, mint amilyennek lennie kellene.

– Hiszen az nem lehet, hogy szó szerint még csak nemrég virradt
meg a reggel, és egy óra múlva már ránk is tört a napnyugta! – há-
borog, miközben az ablakon túl rohamosan sűrűsödő sötétséget
nézi. A fény úgy huny ki, mintha valaki, hogy takarékoskodjon
a petróleummal, lecsavarná a lángot a régi, füstös cylinderú lám-
pában.

A nagymama, férjével ellentétben, minden ellenvetés nélkül
tekint az idő múlására: elmúlt egy nap – hála istennek, nem nagy
veszteség. Nagyapa viszont sajnál minden elmúló órát. Elköszön
tőlük, mint valami időtlenül megpihenő, szívének kedves baráttól.

– Érzed, hogy úgy folyik el a tél, mint víz a homokban? – fordul
a feleségéhez, otthagya az ablakon túli látványt.

– Viszont akkor közeledik a tavasz! – hessegeti el a nagymama, késsel a kezében. A krumplihéj vékony, hosszú csíkban teker-
gőzik – csak a nagymama képes „egy menetben” meghámozni
a krumplit, úgy, hogy nem veszi el róla a kést, és nem szakítja meg
a krumplihéjszalagot.

Nagyapa rosszállóan csettint a nyelvével, felháborodott tartásba
rántja a kezét – mutató- és hüvelykujja kinyitva, a többi ökölbe szo-
rítva. Hirtelen megforgatja kezét a levegőben, majd kifakad:

– Asszony! Használd már a fejedet! Ilyen tempó mellett még
pislantani se lesz időd, és már a tavasz is elszállt! Volt, és huss, már
nincs is!

– Csak hadd szálljon, ki tartja vissza?! – vonja meg a vállát
a nagymama. Beledobja a krumplit a hideg vizes tálba, házsártosan
szemügyre veszi a már megpuccolt szemeket, majd miután elvégez
valami sajátos fejszámolást, elégedetten bólint – elég lesz.

Nagyapa elégedetlenkedve dohog, Levon kihámozza belőle
a „orrszőr”⁴ meg a „földhözragadt fehérnép” kifejezéseket, féle-
lemmel sandít a nagymamára – ha meghallotta, nem marad el a
veszekedés. De a nagymama a kredencben kotorász – kiválasztja
a megfelelő serpenyőt a sütéshez. „Pfu-pfu-pfu” – ismételgeti, mi-
közben az öntöttvas serpenyő súlyos fedője alá pillantgat.

Főzés idején Levon szívesebben húzza meg magát valami más,
a konyhától lehetőleg maximális távolságra lévő helyen – Szofa
babo rettentően nem szereti, ha „láb alatt vannak”.

– Ne vonjatok el a munkámtól! – bosszankodik, miközben szán-
dékosan hangosan zörög a konyhai edényekkel.

Csakhogy Gevónak éppen a konyhában támadt kedve ösz-
szerakni a piramisát, ma pedig Levonon a sor, hogy ügyeljen rá.
Ünnepnapokon a kisebbeknek kell gondoskodniuk a bátyjukról,

⁴ Így csúfolják a kiállhatatlan embereket.

és felváltva ülnek mellette. Nem mondhatni, hogy sok vesződés lenne Gevóval – tartsd szemmel, és kész –, Levonnak viszont ez rettenetesen fásasztó. Nem az fásasztja, hogy figyelnie kell a bátyjára, inkább hogy szakadatlanul mellette kell lennie. Gevo keze ügyetlen, erőtlen, és esetlenül mozgó ujjaival csak nagy nehezen bírja megfogni a piramis karikáit, amelyek folyton kicsúsznak a kezéből, és elgurulnak. Ilyenkor muszáj időben visszaadni neki, különben kitör a ramazúri. Ha elejti a karikát, Gevo úgy kétségbeesik, mintha rajta kívül hirtelen mindenki meghalt volna a világon, és azonnal sírva fakad. Ugyan nem valami hangosan, de lélekbe markolóan szaggattottan: minden levegőt kiprésel a tüdejéből, a kimerültségig nyújtja, míg fulladozni és öklendezni nem kezd. A sírása eleinte csak félénk nyüsztés, amelyet sértett krákogások szakítanak meg, aztán vigasztalhatatlan zokogás következik, ami üvöltésbe csap át. Üvöltésig sohasem szabad engedni a dolgot, mert azt hányás követi, majd Gevo láza az egekbe szökik, és napokig úgy is marad. Margarita e kötelezettségével minden különösebb nehézség nélkül boldogul, szeret olvasni, úgyhogy általában egy könyvvel a kezében, csak fél szemmel ügyel a bátyjára. Levon számára viszont Gevo felügyelete csöndes kínzás, mivel nehezen tud egy helyben maradni. Még a leckéjét is úgy írja, hogy közben rója a köröket a szobában. Ugyanígy olvas. A kézírása alapján tudni lehet, hogy milyen testhelyzetben volt, miközben a sorokat a papírra vetette. Ha a sorok ferdén lejtnek, az azt jelenti, hogy Levon az íróasztalnál ült (ami ritka kivétel). Ha a betűk úgy sorakoznak, mint a katonák az alakzatban, ez azt jelenti, hogy állva, a füzet fölé hajolva írta őket. Ha a katonák úgy dülöngélnek, ahogy éppen sikerül nekik, keresztben-kasul, mint ha széllokések nyomták volna el őket, ez azt jelenti, hogy Levon írás közben aprókat ugrált vagy emelgette a térdét. Az ilyen izgómozgó emberekre azt szokás mondani: „zabszem van a fenekében”. Levon kézírásából ítélve neki egy egész vékára való. És még az is

lehet, hogy nem is egy! Úgyhogy amíg Gevo a piramisát rakosgatja, öccse rója a köröket a szobában, és hol bújócskázik magával, hol gerelyt hajít, hol vadászaton vesz részt a szavannán, ahol először eljártssa a gonosz vadászt, aztán a pontos lövéssel leterített orosz-lánt, amelyik hosszasan fetreng a padlón, és lélekszagatóan üvölt, aztán szerencsésen kileheli a lelkét, színpadiasan forgatva a szemét, és oldalra kinyújtva a nyelvét.

Kétszer esett meg, hogy Levonnak nem sikerült időben visszaadnia az elgurult karikát, és a bátyja eljutott a rohamig. Ilyenkor büntudatosan segített ápolni – teát vitt neki, elszaladt a patikába, meg ecetet hozott fel a pincéből, és türelmesen várta, amíg anya bedörzsöli vele Gevo talpát és tenyerét. Aztán miközben visszavitte az üveget, lehordta magát mindenféle tökfilkónak.

Gevo arca, amikor magas láza van, egészen gyermekivé válik: hatalmas, tágra nyílt szem, könnyben úszó, felpördülő szempillák, piros folt az arcán, csapzottan göndörödő haj. A legutóbbi rohama alkalmával, hogy ne legyen annyira melege, anya egy ideig kitaratóan félresöprögte Gevo homlokából a hosszúra nőtt haját, majd végül feltűzte Margarita piros hajcsatjával. És ettől Gevo egy pillanat alatt kislánnyá változott. Lapos mellkasán keresztbe fonta vézna karját, aprókat lélegzett, és halványan, elesetten mosolygott; anya babakenőccsel kente be láztól gyulladós ajkát, és közben úgy tűnt, hogy mindjárt sírva fakad. De aztán nem sírt – anya sohasem sír, mert szerinte az gyengévé teszi. Levon ilyenkor szomorúan nézi szándékoltan kővé dermedt arcát, hiszen pontosan tudja, hogy anyának ott belül, valahol a mellkasában tengernyi könny gyülemlött fel, és ez a tenger ki akar zúdulni, hideg hullámveréssel csapkodva szíve partjait, és mérhetetlen fájdalmat okoz neki. A tenger kék, olyan a színe, mint a hegyi liliom szirmának. A kék tenger hullámot vet egyszer, hullámot vet kétszer, félkörökbe rendezi

a hullám-szirmokat, a félköröket körökbe, a köröket nyolcasokba, amelyek elfektetve a végtelenség jelét adják ki.

Levon időnként összekeveri a szavakat, különösen, ha érzésekről beszél. A dühös ember, ha Levon nem figyel, és nem kontrollálja a beszédét, akaratlanul vörössé változhat. Az öreg ember – fehérre. A szomorú – kékké. Ez néha (sőt igen gyakran) különös dolgokat eredményez. Levon egyszer majdnem szívrohamot okozott a nagymamának, amikor arra a zsörtölődő kérdésére, hogy „hová lett öregapád?”, azt válaszolta a nagyapa szomorú hangulatára értve, hogy „a kertben fekszik, kéken”. Nagyapa tényleg a kertben feküdt, a fenyő alatt, kezét összekulcsolta a mellén, szétvetett lábbal, és határtalanul szomorkodott. Hogyne szomorkodott volna, amikor Henrih Mhitarján elmegy kedvenc fociklubjától, a Borussiától!

– Most aztán szurkolhatok külön neki, meg külön a Borussiának! – dohogott nagyapa, látványosan figyelmen kívül hagyva a szűnyogcsapatot, amely szemtelenül körözött fölötte. A nagymamának akkor nyugtatócseppeket kellett beadni, Levon miatt pedig az Anhatanc nemzetség minden egyes felmenőjének felelnie kellett. Persze Eszetlen Mamikonnak jutott ki a legjobban, de Levon miatta nem nyugtalankodott, nincs értelme nyugtalankodni olyasvalaki miatt, aki már rég meghalt! Nagyapa miatt viszont sértve érezte magát, merthogy ő még él, és semmi köze az egészhez! Nem elég ezen a napon, hogy Henrih Mhitarján elmegy a szeretett Borussiából az ellenséges Manchester Unitedhoz, de még az unokája óvatlan kijelentése miatt is neki kell kikapnia?

Egy másik alkalommal apja kérdésére, hogy mennyi az idő, habozás nélkül rávágta, hogy fél barna. Apa, miután kinevette magát, elővett egy papírlapot. És miközben amiatt korholta magát, hogy miért nem tette meg ezt korábban, a fia elmondása alapján az egész család számára összeállított egy emlékeztető táblázatot, amelyet

aztán jól látható helyre, az étkezőasztal fölé ki is akasztott. A táblázat így nézett ki:

1 – fehér	6 – barna
2 – fekete	7 – (nincs színe)
3 – sárga	8 – kék
4 – zöld	9 – lila
5 – piros	10 – narancssárga

Arra a kérdésre, hogy „miért nincs a hetesnek színe?”, Levon gondtalanul megvonta a vállát. Nincs, és soha nem is volt.

– Még ilyet – húzta fel a szemöldökét apa. – Hiszen a hetes a boldogság szimbóluma. Vagyis elvileg nem lehet színtelen.

Levon egy pillanatra elgondolkodott, aztán csak legyintett – á, dehogy, a boldogságnak semmi köze a számokhoz. Egyáltalán, annak semmihez sincs köze. Mint ahogyan a szeretetnek sincs. Vagy a gyűlöletnek. Ezek mindentől függetlenül léteznek.

– Teljesen függetlenül? – kérdezett vissza apa.

– Teljesen.

– Vagyis van külön a szeretet, a boldogság és a gyűlölet, és vagyunk külön mi is?

Levon még egy kicsit elgondolkodott.

– Egyszerűen csak nem függenek tőlünk – felelte bizonytalanul.

Apa hallgatott egy kicsit, csettintett az ujjával, majd békésen elmosolyodott.

– Hát, jól van. Ne bonyolítsuk azt, amit úgysem értünk!

– Ne bonyolítsuk – értett egyet vele megkönnyebbülten Levon.

Nem szeretett olyan dolgokról beszélni, amelyeket ő maga is alig értett.

– Levágom, mihelyst lemegy a láza – ígérte anya azon a napon, miközben Margarita hajcsatjával feltűzte Gevo csapzott fűrtjeit. A kibontott fűző az ágy szélén hevert, szétálló szíjakkal, mint egy hátára fordított folyami rák az ollóival – anya, amikor sietve levetkőztette Gevót, elfelejtette elrakni. Levon felakasztotta a fűzőt a széktámlára, gondosan elrendezte különböző színű szíjait, és megigazgatta tépőzáras kapcsait. Gevo az utóbbi évben rohamosan nőtt, a gerince viszont nem bírta lépést tartani a testével; a fiú egyre görnyedtebb lett, oldalra dőlt, járás közben vonszolta magát, és gyakran megbotlott. Derekán és vállán a bőr nem bírta követni a növekedést, és rózsaszín csíkokkal lett tele, amelyek idővel kifehéredtek, de nem tűntek el. Az orvos speciális gyógy masszázszt írt elő neki, és arra kötelezte, hogy hordjon a hátát rögzítő fűzőt. A masszázsból, érthetően, nem lett semmi, Gevo nem szerette, ha megérintették, és rögtön sírva fakadt, ha anyán kívül bárki is hozzáért. De anyának is csak keveset engedett meg: segíteni a mosdásban, öltözködésben, evésben... Úgyhogy a masszázsról le kellett mondani. A fűzővel pedig ravaszkodni kellett egy kicsit: a fűző szinte észrevehetetlen testszínű volt, de Gevo ennek ellenére sem hagyta, hogy feladják rá. Ekkor Levon azt javasolta, hogy fessék be a játékpiramis színeire. Anya szerzett valahonnan ruhafestéket, gondosan befestette vele a fűzőt, sokáig szárítgatta a nyitott verandán, hogy alaposan megszáradjon. És csoda történt: Gevo nemcsak hogy megengedte, hogy feladják rá a fűzőt, hanem még akkor sem háborgott, amikor a hátán meghúzták a szíjakat. Szofa babo aznap a nagy öröme karácsonyi gatát⁵ sütött – teavajas, cukros, pörkölt diós töltelékkel. Amíg a gata a sütőben pirult, a sütésben elfáradt nagymama ledőlt pihenni, elaludt, méghozzá pechére nyitott szájjal. Nagyapa pedig nem mulasztotta el az alkalmat, és beledugott egy szál ci-

⁵ Gata (örmény) – hagyományos örmény, azerbajdzsán és török édes sütemény.

garettát, amivel majdnem tönkretette az ünnepi vacsorát. Ha apa nem ér oda időben, a nagymama alighanem lenyelte volna a cigit, és talán bele is hal. Így viszont megúszták egy szokványos családi veszekedéssel.

Kettő: fekete

A SEMMITMONDÓ NEVŰ KISLÁNY AZ ÁLLÁT ÖKLÖCSKÉJÉRE TÁmasztva ült, és kezében tollat forgatott. Amikor Levon zihálva berontott az osztályterembe, a kislány odanézett, de csak futólag, minden érdeklődés nélkül, és azonnal el is kapta a tekintetét. A gyerekek, akik megőrültek annak, hogy felpillanthatnak tankönyveikből, vidáman zajongani kezdtek, üdvözölték osztálytársukat, aki elkésett. A tanárnő, Szara tikin⁶ pisszegni kezdett, próbálta fegyelmezni őket, és odaintett Levonnak: ülj le. Levon visszatette helyére az üres szemetes kosarat, amelyet fellökött az ajtóval, és szokásához híven – kissé ugrádozva, hegyes könyökét rángatva – elindult a padja felé. Csak úgy félúton lassított le, amikor csodálkozva felfedezte, hogy a padja nem üres. Annak idején Szara tikin ragaszkodott hozzá, hogy Levon egyedül üljön egy padban (csak amiatt, mert egyetlen padszomszéd sem bírta volna vele). Mire másodikos lett, a nyughatatlan, izgó-mozgó Levon úgy-ahogy megtanult a tanóra negyven perce alatt megmaradni a padja határai között. A tétlenségtől sorvadozva ide-oda csúszkált a pad egyik végéből a másikba, amivel tükörfényesre koptatta a nadrágját, vagy nagy dübögéssel a földre rúgta a cipőjét, és maga alá szedte a lábát, időnként meg

⁶ Tikin (örmény) – hölgy, asszony.

rátéhenkedett a padra, karját kétoldalt lelógatta, és a levegőben kalimpált vele.

– Még egy év, és példás magaviseletű tanuló lesz belőled – ismételte kevés meggyőződéssel, de kitartóan Szara tikin, amikor visszafordult a táblától, és felfedezte Levon tankönyv fölül előbukkanó feje búbját: a fiú az oldalára feküdt, fejét a tenyerére támasztotta, és így olvasott, hangtalanul mozgatva ajkát, és a sorok alatt húzva az ujját.

Levon jobbnak látta, ha nem ringatja fölösleges reményekbe a tanárnőt, ezért aztán nem is tett semmiféle ígéretet. Lelke mélyen igencsak kételkedett abban, hogy egy vagy akár öt év múlva szorgalmas tanuló lesz belőle. Úgy tetszett, ebben Szara tikin sem reménykedett, a „még egy évről” szóló mantrát azonban fáradhatatlanul ismételte. Úgy látszik, ezzel nyugtatgatta a könnyűnek éppen nem mondható tanári munkától megtépázott idegeit.

Levon, miután hangos csoszogással megtette az ajtótól a padjáig vezető utat, hátizsákját nagy robajjal a padra csapta. Az osztály készségesen felröhögött, Szara tikin szokás szerint lepisszegte őket, és szintén szokás szerint afelől érdeklődött, vajon köveket hozott-e magával Levon. A semmitmondó nevű kislány, az egyetlen, aki nem nevetett, arrébb húzódott, hogy helyet adjon. Levon lerogyott mellé, közben fájdalmasan oldalba bökte a könyökével, de nem kért érte elnézést. Elővette a matematikakönyvét, és a pad alá lökte a hátizsákját.

– Emlékszem rá, téged Aszthiknak hívnak – suttozta békülékenyen, miután kivárta, hogy a tanárnő a tábla felé forduljon.

– Tudom – vetette oda a kislány, és elfordult.

Levont valami miatt sértette a kislány közönye. Már éppen arra készült, hogy visszavágjon neki valami csípős megjegyzéssel, de visszafogta magát – kár a gőzért. Látványosan úgy helyezkedett el, hogy hátat fordítson a padtársának. De úgy tűnt, a kislányt ez sem

izgatja. Ekkor úgy elterpeszkedett a padban, hogy szinte az egészet elfoglalta. Aszthik zokszó nélkül kihúzódott a pad szélére, majd lejjebb húzta a szoknyája alját, és maga alá simította. Levon hangerősen megvakarta a térdét, cipőjével megrúgta a pad lábát, amivel majdnem feldöntötte. Aszthiknak a szeme sem rebtent. Az osztály egy egyenlettel küszködött. A kislány is írt, minden alkalommal rezzenéstelen arccal emelve fel tollát a papírról, amikor Levon megingatta a padot, és tért vissza a munkájához, amikor a fiú lenyugodott. Amikor Aszthik befejezte az írást, összecuska a füzetét, elpakolta a tollát, és hangtalanul behúzta tolltartója cipzárját. Maga alá tette a kezét, előregörnyedt. Éles lapockacsontjai megkapóan ütköztek ki a hátán. Levon az egyenletet az idő alatt oldotta meg, amíg Szara tükörbe nézett az osztályt, és összeszedte a füzeteket. Kihagyva a levezetést, azonnal beírta a megoldást, és győzedelmes arckifejezéssel bámult a padtársára: észrevette vajon, milyen ügyes volt? A kislány kifordította szoknyája alját, és a gondos, alig észrevehető varrást szemlélte rajta, és úgy tűnt, nincs a világon semmi, ami képes volna őt elvonni e foglalatosságtól. Levon feldühödött, és úgy döntött, erőszakhoz folyamodik. Mutatóujjával bordán bökte, és kérkedve megkérdezte:

– Láttad, milyen gyorsan megoldottam az egyenletet?

– Hülye vagy? – kérdezte harag nélkül, az oldalát dörzsölgetve a kislány.

– Nem.

– Akkor mért viselkedsz így?

Levon megvonta a vállát. Az igazat megvallva ő maga sem nagyon értette, mi okból viselkedik ilyen idiótán. „Lehet, hogy rigó csípett a fejem búbjába?” – dűnnyögte inkább csak magának, semmint a kislánynak.

– Rigó? – ismételte meg a kislány.

– Hát... A nagymama mondja mindig ezt, amikor tisztára meghülyülök.

A kislány felkuncogott. Megszokott mozdulattal ujja tekerte a hajfonatát. Meghúzogatta, aztán felsóhajtva átdobta a vállán. Zsebéből elővett két gyűrött karamellát, és az egyiket, oda sem nézve, odanyújtotta a fiúnak. Igyekezve nem zizegni a papírral, kibontották a cukorkát.

– Engem Levonnak hívnak – selypítette a fiú, miközben szájában oldalra görgette az erős, fenyőízű karamellát. Tudatalattija, amely egy pillanat alatt összehozta a fenyőízt a fenyőfával, az érzékelést színesre festette. „Zöld” – gondolta szokás szerint Levon. Fejében egy pillanat alatt felhangzott Bach elnyújtott, mélyen zengő fúgája, amelyet ki tudja, hányadik napja nyúzott már a zongorán Margarita.

A kislány átgörgette szájában a karamellát, és bólintott:

– Tudom, hogy Levonnak hívnak.

– Honnan?

– A tanárnő mondta, hogy Levon padjába kell ülnöm. És hogy te valószínűleg el fogsz késni, mert az iskolába jövet szokás szerint a varjakat fogod számlálni. És hogy szokás szerint fejjel előre fogsz az osztályba rontani, és felborítod a szemeteskosarat. És pont így is történt minden.

Levon olyan sugárzó képpel hallgatta, mintha példás magatartásáért dicsérték volna. Amikor a tanárnő eltette a szekrénybe az összeszedett füzeteket, és elkezdett szétosztani egy másik füzetkupacot a kijavított házi feladatokkal, Levon, kivárva az alkalmas pillanatot, a kislány füléhez hajolt, és ezt suttogetta:

– Ki találta ki neked ezt a furcsa nevet?

– Miért lenne furcsa? – sértődött meg a kislány.

Levon el akarta mondani neki a neve néma hangzását, de csak legyintett – majd később. A kislány az óra hátralévő részében hall-

gatott, és csak akkor válaszolt, amikor felhangzott a szünetet jelző csengőszó:

– Apa találta ki.

Levon, aki már elfeledkezett a kérdéséről, csodálkozva visszakérdezett: miféle apa?

– Apa nevezett el Aszthiknak – magyarázta türelmesen a kislány. – Úgy vélte, hasonlítok egy kiscsillagra.

Levon zavartan bámult rá. A kislány nem kiscsillagra hasonlított, hanem inkább csillagtalan éjre: sima, szoros copfba font fekete haj, halványbarna bőr, hatalmas és olyan sötét szem, hogy nem lehet elválasztani a pupillát az írisztől. Csak később, amikor már közelebbről is megismerte, fedezte fel e szem elképesztő képességét: fénytelen volt, félhomályos, áthatolhatatlan, ezért sohasem tükrözte vissza a nappali fényt, hanem éppen ellenkezőleg, olyan mohósággal nyelte el, mintha ettől függött volna a kislány élete.

* * *

Az arcátlan asszonyságról kiderült, hogy nem Aszthik anyja, hanem csak a rokona.

– Ő apám nővére – közölte a kislány bizalmasan suttogva, amikor felfelé mentek Levonnal az alacsony kőház széles lépcsőjén. A ház homlokzatát csupasz szőlőindák hálózta be, és azokon a helyeken, ahol már elolvadt a hó, a tetőből nedves cseréppikkelyek csillantak elő. Az udvar így déltájban teljesen néptelen volt. Az egyetlen bejáratot régi tölgyfa ajtó zárta le, melynek mindkét oldalát göcsörtös, kissé poros faragás díszítette. Aszthik végighúzta rajta a tenyerét, és érezte a fa eleven és a rozsdásodásnak indult vas hideg, távolságtartó érintését. Ujjait az arcához emelte, megszagolta. Levon is meg akarta érinteni az ajtót, de nem bírta – kezét elgémberítette a bőrtáska, amelyet a melléhez szorítva vitt. A táska lesza-

kadt füle gyámoltalanul lifegett, a varrása felfeslett, a szegecselése megrepedt. Levon elkeseredett, de Aszthik csak legyintett – tudod, hány éves ez a táska? Még a nagynéném járt vele főiskolára!

Levonnak kedve támadt azt mondani, hogy a táska valóban ócskaságnak néz ki, de nem tette – nehogy újra megsértődjön a kislány. Felajánlotta, hogy ő majd viszi, erre a kislány előbb megtudakolta, merre lakik (a Folyó negyedben, a házuk rögtön a híd után van), és miután megbizonyosodott róla, hogy egyfelé laknak, nem ellenkezett.

– Tudod, mit? Menjünk a lépcsőn át! – ajánlotta Levon. Megrántotta a vállát, hogy a hátizsákja vászonhevedere a helyére ugorjon. A hátizsák azonnal zörgéssel válaszolt. Aszthik felvonta a szemöldökét:

– Mi van benne?

– Kavicsok.

– Minek?

Levon úgy tett, mintha nem hallotta volna a kérdést. Szorosabban magához ölelte a táskát, előrenyújtotta a nyakát, hogy meg ne botoljon, és elindult felfelé, kettesével szedve a lépcsőfokokat. A kislány követte a példáját. A fürge, hosszú lábú Levonnal ellentétben neki egyik kezével a lépcsőkorlátba kellett kapaszkodnia, a másikkal pedig hol az egyik, hol a másik térdére támaszkodnia, hogy segítse magát ellökni az alsóbb lépcsőfoktól.

Mivel nem kapott választ a kérdésére, anélkül, hogy megsértődött volna, folytatta az elbeszélését onnan, ahol félbeszakította:

– Annyi történt csupán, hogy anya aznap nem tudott elkérezkedni a munkahelyéről, ezért a nagynéném vitt el az orvoshoz. Nincs férjnél, és szinte sosincs jó hangulatban. Most a nagymamánál lakunk: én, anya meg a nagynéném. Bár a nagynéném korábban is vele lakott. Régebben volt saját házunk is. Abban volt egy nagy szobám, és még saját kertünk is volt. Szereted az éretlen almát?

Levon szája egy pillanat alatt megtelt nyállal.

– Naná!

– Én is szeretem. Anya mindig szidott érte, hogy nem hagyom beérni.

Felsőhajtott.

– Most viszont nincs kertünk.

Levon a hátával is megérezte, mennyire megváltozott a kislány hangulata: ez a hangulat egy pillanat alatt feketére festette, tovább sötétítve egyébként is sötét szemét.

– Kettő – suttogta Levon, de nem fordult hátra: kitalálta, hogy a kislánynak nem tetszene, ha meglátná elkeseredett arcát.

– Micsoda?

– Ne keseredj el. Eljöhetsz hozzánk vendégségbe, nekünk hatalmas kertünk van, rengeteg almafával, úgy öttel-hattal.

– Rendszerben – egyezett bele könnyedén a kislány.

A lakás a legfelső, a harmadik emeleten volt. A lakkréteggel bevont fekete ajtó megközelíthetetlennek tetszett. A kilincset meg a kukucskálót hideg ezüstösre festették.

Aszthik elvette tőle a táskát.

– Köszönöm. Most pedig menj. A nagynénémnek nem tetszene, ha figyelmeztetés nélkül vendéget hoznék.

Levon ugrándozva szaladt le a lépcsőn. A kislány álldogált még egy kicsit, hallgatta a fiú lépteinek elhaló hangját. Megvárta, míg a lenti ajtó becsapódik, aztán lábujjhegyre állt, és megnyomta a csengőgombot.

– Ding-dong. Ding-dong – szólalt meg élesen a fémcsengő, szétoszlata a füledt csendet.

* * *

Anya, miután átadta a kulcsomót az új háztulajdonosoknak, kiment a kapun. Aszthik búcsúpillantást vetett a magas kőhomlokzatra, a fakorlással körbevett verandára, az ereszre, amely alatt szorosan egymáshoz tapasztva három fecskéfészék húzódtott meg.

– Ne szedjék le, kérem – kérte a ház új tulajdonosnőjét, egy magas, testes asszonyságot, akinek az orrnyergénél összenőtt, sűrű szemöldöke volt. Az asszonyság értetlenül bámult rá, majd miután követte a tekintetét, hátrafordult, és észrevette a fészkeket az eresz alatt.

– Nem szedem – biztosította olyan sietséggel, hogy kétség sem maradt felőle: az lesz az első dolga, hogy egy felmosófával fölszerelve leverje őket.

Aszthik végigsimította tenyerét a vaskapun, odavánszorgott a mikrobuszhoz, amelyet dugig pakoltak a holmijukkal. Beült a kocsiba, arcára szorította a tenyerét, beszívta a fém hűvös illatát.

Nem kellett sokáig menniük, de mert az anyja sírt, az út végtenek tetszett. Aszthik kísérletet sem tett rá, hogy megvigasztalja: tudta, hogy anya most a házat siratja el, a házat, amelynek úgy érezte és ismerte minden zegzugát, mint önmagát. A tárgyak között, amelyeket magukkal vittek, volt egy teljesen haszontalan, de az anyja szívének kedves fabölcső is. Hosszú évek alatt ebben aludt családja minden csecsemője. Amikor a bölcső már nagyon régi lett, felvitték a padlásra, és úgy tetszett, teljesen meg is feledkeztek róla. Anya azonban elsőként gondolt rá, amikor válogatni kezdte, mit vigyenek magukkal.

Időnként magához ölelte Aszthikot, és csókot nyomott a homlokára. Ajka hideg, majdnem élettelen volt. Attól a naptól kezdve, hogy apa börtönbe került, anya mintha meghalt volna. Apa elaludt a volánnál, a kocsit átkeveredett a szembejövő sávba, és belehajtott egy másik autóba. A vétlen sofőr megmenekült, megúsza egy kéztöréssel, a felesége viszont meghalt.

Nehezen hozták meg a döntést, hogy átköltöznek a nagymamához meg a nagynénihez, de így volt helyes – együtt könnyebb elviselni a várakozást. A házat el kellett adni, hogy legyen miből élniük. „Majd ha apa hazajön, kiveszünk egy saját zugot, és mindent nulláról fogunk kezdeni” – ígérte anya. Aszthiknak tetszett ez az ötlet: gondolatban elhelyezte a családját egy fehér lap közepére, majd vont egy kört körülötte, mert úgy gondolta, így biztonságban lesznek. Nulláról kezdeni – ez a legbiztosabb kiút, döntötte el, és türelmesen várni kezdte a napot, amikor apa büntetése letelik, és hazatérhet.

Anya azonnal elhelyezkedett titkárnőként a városi önkormányzatnál, az ő tapasztalatával és nyelvtudásával ez nem jelentett nagy nehézséget. Öt napot dolgozott egy héten, kilenctől hatig. A fizetése nem volt nagy, de azt tervezte, hogy tanítványokat szerez, és kiegészítő keresetként magánórákat ad – angolra mindig van kereslet. A házáért kapott pénzt betette a bankba, és megfontoltan költötte – csak a legszükségesebbekre. A nagynéniével, aki könyvelőként dolgozott, megegyeztek, hogy felesben állják a költségeket.

Aszthik szép lassan hozzászokott az új életformához. Igaz, nem azonnal kezdett iskolába járni: összeszedett valami vírust, és néhány napot feküdni kellett. Aztán el kellett mennie a klinikára, hogy igazolást kapjon a gyógyulásáról. Amikor az orvosi rendelőben összeakadt Levonnal, azonnal megjegyezte magának a fiút. Ez nem is került különösebb erőfeszítésébe: a vörös, dús, göndör hajú, tiszta szemű, szeplős orrú fiú egy pillanat alatt magára vonta a figyelmet. De a lényeg nem csak a fényes külső volt: nyílt, napfényes arckifejezésében volt valami olyasmi, ami aztán hosszú időre nem eresztette. Mint valami boldog ünnepvárás. Mint a vattacukor légies felhőcskéje, amelyet az árus gondosan pálcikára teker, miután felkap egy pókhálószerű fonalat a forgó tálkából, és aztán feléd nyújtja: „Nesze!”